

Тема. Сучасна українська поезія (кінець XX - початок XXI століття)

Мета: ознайомити учнів із тенденціями сучасної поезії, допомогти усвідомити ідейно-художні особливості віршів поетів; поглибити знання з теорії літератури; удосконалювати навички виразного читання сучасних ліричних творів, їх аналізу, висловлення власної думки щодо прочитаного; виховувати естетичний смак, вміння відчувати і бачити красу художнього світу; формувати життєстверджуючу позицію.

Обладнання: аудіозаписи, , мультимедійні засоби наочності , підручники

Хід уроку

I. Організаційно-вступна частина

Слово вчителя.

У вісімдесятих роках XX століття з'явилося покоління поетів-«вісімдесятників», які започаткували метафоричну стильову течію в українській ліриці. Вони відкинули декларативну поезію й проголосили самостійність мистецтва слова.

У їхніх текстах кожен художній образ вирує енергією, вибухає почуттями, рухається в неочікуваних напрямках, зіставляється одне з одним, утворюючи нові смисли, часто дуже несподівані й парадоксальні.

«Поезія — це завжди неповторність, якийсь безсмертний дотик до душі», — пише видатна українська поетеса Ліна Костенко.

Доторкнемося й ми сьогодні до сучасної поезії, спробуємо осмислити та проаналізувати її, відчутти й усвідомити її естетичну принаду.

Отже, тема уроку :

Записати у зошити

Тож вирушаємо на знайомство з поетами- сучасниками.

Перший представник сучасної поезії - це Лауреат Державної премії імені Тараса Шевченка 2003 року - **Василь Герасим'юк**.

Народився 18 серпня 1956 року у Караганді, де відбували заслання його батьки. Вірші

почав писати ще у старших класах. Перша збірка його поетичних творів «Смереки» . Він робив власне першовідкриття Карпат як світу особливого співжиття людини й природи. У березні 2003 року поету присвоєно Національну премію України імені Тараса Шевченка в галузі літератури і мистецтва за збірку «Поет у повітрі».

Характерною рисою художніх пошуків Герасим'юка виступає поєднання християнської духовності з давніми гуцульськими віруваннями.

Таким прикладом є його поезія «Чоловічий танець».

Переглянемо відео, де **сам автор** декламує поезію «Чоловічий танець».

Слово вчителя.

Життя в горах- це постійне випробування для людини. Самій їй не вижити. Потрібна міцна рука друга, надійна підстраховка. Тому в Карпатах особливо цінується справжня чоловіча дружба, готовність підставити плече, прийти на допомогу, можливо, навіть на шкоду своїм інтересам. Символом цієї дружби й згуртованості є традиційний гуцульський чоловічий танець «Аркан», адже здавна чоловіки – це сила, опора, надія для родини, громади, держави.

Читає вчитель слайд «Аркан»

Давайте подивимося, як танцюють цей танець(хлопці танцюють танець).

Вірш Герасим'юка «**Чоловічий танець**» створений у формі звертання до юнака, який повинен стати дорослим, відчувати вагу чоловічих обов'язків та відповідальності, силу побратимства й міцної чоловічої дружби. Чоловічий танець у вірші поета нагадує древній ритуал, посвячення у чоловіки. У сучасному світі його можна розглядати як символ духовного єднання в боротьбі за незалежність, за справедливість.

Ідейно- художній аналіз

- Що вам відомо про гуцулів?
- У чому полягає особливість цього танцю?

(«...обхопивши руками плечі двох побратимів, / мертво стиснувши долоні інших, / і тоді в заповітному колі / ти протанцюєш під безоднею неба / із криком по-звіриному протяжним»)

- А яка тема поезії ?

Тема: відтворення особливостей чоловічого танцю у формі аркану, що перетворюється на таємничий ритуал.

Визначте ідею.

Ідея: возвеличення чоловічого танцю як стихії родової єдності.

Основна думка: Щоб не випасти із цього грішного світу, / хоч раз / змішай із ближніми / піт і кров.

Жанр: поезія-замовляння . **Чому замовляння / зачитайте**

Діти, форма вірша є вільною . вільний вірш, тобто верлібр

Теорія літератури / записати у зошити

Поет виступив продовжувачем традицій верлібру в українській літературі, показав себе у цьому справжнім майстром.

Художні особливості твору /Робота з підручником/

Повтори: «Хоч раз...», «як тяжко», «ти...»

Епітети: «древнє чоловіче коло», «найтісніше заповітне коло», «грішний світ».

Метафори: «коло тяжко рветься», «мертво стиснувши долоні інших», «щоб не випасти із цього світу».

Звертання: «Сину людський».

Питання до хлопчиків, що танцювали танець.

Що відчували під час його виконання?

Цей танець — це розвага чи щось інше, життєво необхідне або символічне?

А які риси характеру при цьому виявляються ?

Чи легко його танцювати?

Що я відчуваєте після закінчення виконання танцю?

Питання до дівчаток

«Яким ви бачите для себе справжнього чоловіка»?

(Чоловік (стать) — сильний — мужній — відповідальний за родину, її благополуччя — витриманий — вимогливий до себе — терпеливий — ...)

Іван Малкович

У нього була рання літературна кар'єра: у 23 роки вийшла перша поетична збірка у 24-прийняли до спілки письменників, у 31- започаткував власне видавництво.

Отже, мова піде про Івана Малковича

Український поет і видавець. Народився 10 травня 1961 року в Березові Нижньому на Івано-Франківщині. У 19 років був обраний «Найкращим молодим поетом».

Іван Малкович - редактор, упорядник, автор та перекладач кількох десятків книжок для дітей. Ця людина безмежно віддана ідеї «особливо якісної української книги»

1. Слово вчителя.

Уявіть собі, що ви йдете темної ночі, вас гонить якась необхідність, ви втомлені, вам боязко, страх закрадається у серце. А ще більший страх – що не встигнете, не дійдете, не виконаєте, що зобов'язані. Єдина надія – чудо-охоронець – янгол на плечі. Він теж ледве тримається. І ви спраглими, тремтячими устами благаєте: «Янголе, не впай з плеча!».

Зараз перед вами відкриється справжнє поетичне диво.

У виконанні української співачки Марійки Бурмаки ви послухаєте пісню на слова **Івана Малковича «Із янголом на плечі»**

Ідейно – художній аналіз поезії

- Що вам відомо про янгола? / слайд
- Чи має невідомий життєву мету? Охарактеризуйте рух невідомого. Про що він свідчить? (*Йде в ніде, в невороття, Йде лелійно, як дитя*)

Тема: зображення ліричного героя, якого ангел на плечі намагається уберегти від зла, жорстокості, лиха.

Тема –роздуми про те, як людина виконує своє життєве призначення.

2.3. Ідея: возвеличення янгола, який є оберегом кожної людини.

Ідея - людині у її шуканнях потрібні підтримка, захист, спрямування до добра, а не зла

2.4. Основна думка: янгол-охоронець — це те, що повинен мати автор поезії, будь-яка людина.

2.5. Жанр: філософська лірика Чому філософська лірика ? / бо розмірковував

Вірш ще має підзаголовок «старосвітська балада»

Старосвітський – це той, який дотримується старих звичаїв, поглядів.

(біблійна легенда (із «Старого заповіту») говорить, що в людини на одному плечі янгол, який охороняє, спонукає до добрих справ, а на другому – злий янгол, який спонукає на злі справи; людина ж має сама вибирати, кого слухати).

Давайте згадаємо з теорії літератури поняття балада

(Балада — жанр ліро-епічної поезії фантастичної, історико-героїчної або соціально-побутової тематики з драматичним сюжетом).

Художні засоби поезії.

Порівняння: «йде лелійно, як дитя».

Епітети: «вуста гарячі», «вітер вировий», «янгол ледь живий», «сірий маятник життя», «Ірод моровий».

Метафори: «виє Ірод», «вітер віє», «маятник бухка», «не дихає свіча», «вуста дрижать».

Повтори: «йде і йде», «при Господній при свічі», «із янголом на плечі».

Анатолій Мойсієнко

Слово вчителя.

Поезія цього поета відкриває унікальні можливості пізнання естетичної, змістової, звукової цілісності поетичного твору .

Анатолій Мойсієнко.

Народився 9 липня 1948 року в селі Бурівка на Чернігівщині. Член Національної спілки письменників України (1988), один із засновників гурту поетів-паліндромістів . У літературі не терпить словесних штампів, образних кліше, метафоричних стереотипів, а надто не любить старі класичні рими.

Вчитель.

Письменник володіє особливим талантом - він майстерно складає **паліндроми** - Слайд (вірші , які звучать однаково зліва направо, і справа наліво.)

Його також хвилюють різні теми та проблеми його сьогодення, разом із тим серце та поетичний талант завжди відкриті для краси. У цьому зараз і переконаємось.

Карина продекламує **вірш Анатолія Мойсієнка «Жовтень жовті жолуді»**

Виразне декламування поезії

Ідейно-художній аналіз поезії

- У якому кольорі ви «побачили» вірш А. Мойсієнка «Жовтень жовті жолуді...»?

- Яка тема вірша?

Тема: зображення дивного світу природи

- Яка ідея ?

Ідея: висловити захоплення казковою суттю осінньої пори.

- Яка його основна думка?

Головна думка : філософія природи – бути схожою на людей, щоб ті звернули увагу на її неповторність і подібність із ними, закликати берегти її, милуватись нею.

- До якого виду лірики віднесемо цю поезію?
- Жанр: пейзажна лірика.
- Пригадайте, яку лірику називають пейзажною.
- Яка форма вірша? (верлібр)

Художні засоби:

- Які художні образи пробуджують найбільше емоцій?

зорові (жовтень несе жолуді, вітер набиває листям кисет),

слухові (креше),

кольористичні (жовті жолуді, золоте есе, золотий кисет), Цю пору року особливо люблять художники, саме осінні пейзажі дають їм найбагатший вибір фарб. Епітет «золотий» автор використовує 7 разів

відчуттєві (сонце – обережне, дощ – пожежник) .

- Як автор змальовує прихід осені? (В образі якоїсь панни)
- Згадайте ,як цей прийом називається ? (персоніфікація) Вражає й форма персоніфікації поета (жовтень несе жолуді, осінь пише есе охрою, дощ походить пожежником – засоби визначають учні).

Явища природи наділені властивостями людини. Природа передає почуття людини, її настрій, бажання.

Тож філософія (любов до мудрості) природи – бути в єдності з людиною, бо вона є її частиною, як вітер, сонце, дощ.)

- Які рядки своїм звучанням нагадують шелест осіннього листя? За допомогою яких звуків досягнуто такий ефект? (алітерація: с, ш, ж).

Такий прийом називається **алітерація**. Записати у зошит. Слайд

Галина Кирпа

Слово вчителя

Вона вже понад двадцять п'ять років поєднує поетичну та прозову творчість із перекладацькою та упорядницькою діяльністю. Створене нею вражає, бо ця людина поєднала в собі талант поета, прозаїка, перекладача, літературного критика, журналіста, упорядника посібників для дітей.

Звичайно, це Галина Кирпа.

Галина Миколаївна народилася 1 січня 1950 року селі Любарці Бориспільського району Київської області . Письменниця, перекладачка, літературний редактор. Яскравий представник сучасної дитячої модерної поезії. Перекладацьку майстерність Галини Кирпи високо цінують і читачі, і члени журі різних конкурсів. Є членом Національної спілки письменників України.

Вчитель.

Бог для поетеси не є кимось далеким, незрозумілим і недосяжним. Він ось тут, поруч. Він утішить, нечутно погладивши по голові. Але найголовніше в її віршах — переконання, що Бог-Творець присутній у всьому: Він дарує нам тепло сонячного проміння і добрих

людей, а також ангела-хранителя — такого легенького й крихітного, що навіть не чути, як він сидить на плечі.

Юля продекламує поезію поетеси «Мій ангел такий маленький»

Аналіз твору

- **Що символізує янгол у цьому творі?**

(Символізує не лише вищу опіку, а й віру в людину, яка несе в своєму серці часточку добра)

- **На які роздуми надихає вірш?**

(Запрошує замислитися про існування речей, які, хоч і не мають матеріального виміру, однак суттєво впливають на наші вчинки. Вірш викликає роздуми про вічне та виводить уяву читача за межі буденності, навіює світлий, мрійливий душевний стан)

Яка тема поезії?

Тема : Розповідь про ангела, який незримо супроводжує ліричну героїню

Основна думка: У кожної людини є янгол-охоронець, який опікується нами все життя, незважаючи на те, що ми його ніколи не бачимо. Людині важливо відчувати підтримку вищих духовних сил і вірити у краще

Форма вірша: верлібр.

Художні засоби

- Визначте засоби, що надають поезії спокійного й лагідного тону (Зменшено-пестливі форми)

Анафора – Єдинопочаток.(кожна строфа має однаковий початок)

Вчитель. Підсумок.

Отже, хочу сказати, що у наш час живе багато талановитих особистостей, і ви в цьому переконалися. Сподіваюся, після цього уроку, ви відкриєте для себе нові творчі постаті у літературі. Запевняю, на книжкових полицях на вас чекає багато цікавого і незнаного.

А щоб ви вибрали правильний шлях на своєму життєвому шляху, я хочу подарувати вам янгола-помічника. Можливо, колись прізвище одного із вас зазвучить в літературі.

- **V. Закріплення знань, умінь, навичок .**

Вчитель: А наскільки ви були уважні на уроці, зараз ми і перевіримо.

Тести на слайдах

Нехай ці ангелики будуть вам охоронцями на життєвому шляху і помічниками у вашому навчанні (дарую ангелики).

Рефлексія

УІІ.Оцінювання учнів.

УІІІ.Домашнє завдання:

- 1) опрацювати матеріал підручника ; вивчити напам'ять будь-яку поезію поетів-сучасників .
- 2) додаткове завдання: за бажанням написати вірш у формі верлібр.
- 3) 2.Завітайте до віртуальної картинної галереї на електронному освітньому ресурсі ipiegasiie.ganok.com.ua. Поміркуйте, які з представлених картин найбільше відповідають темі, ідеї вірша Анатолія Мойсієнка «Жовтень жовті жолуді ...»
- 4) Щоб більше дізнатися про українську поезію, ознайомтеся з іншими віршами сучасних українських авторів.
- 5) На електронному освітньому ресурсі interactive.ganok.com.ua ви знайдете твори В. Герасим'юка, І. Малковича, А. Мойсієнка, І. Павлюка, Г. Кирпи,

Тести

1. «Чоловічий танець»
В. Герасим'юк, звертаючись до читача на початку твору, пропонує йому:
а) станцювати аркан;
б) дізнатися про особливості запропонованого ритуалу;
в) осмислити значення слова «аркан»;
2. Характеризуючи особливості чоловічого кола, автор акцентує увагу на те, як це:
а) важливо робити усвідомлено; б) тяжко; в) відповідально для довкілля; г) образно і таємниче.
3. Свічу у творі І. Малкович називає:
а) Всевишньою;
б) Святою;
в) Господньою;
г) Чарівною.
4. Янгол, перебуваючи у героя твору на плечі:
а) стогне ледь живий;
б) тремтить і дрижить;
в) намагається довести свою зверхність над людиною;
г) обливається сльозами.
5. Невідомий, уже тривалий час рухаючись, звернувся до янгола з проханням:
а) «Захисти мене від лиха»;
б) «Дай сили і збережи мене»;
в) «Не впай з плеча»;
г) «Підтримай вогник свічі».

6. Герой поезії рухався:

- а) на північ;
- б) додому;
- в) до озера;
- г) в невороття.

7. Маятник життя при ході невідомого все дужче:

- а) коливається;
- б) бухка;
- в) скреготить;
- г) дзеленчить.

8. Образ Господньої свічі наявний у поезії

А «З нічних молитов»

Б «Мій ангел такий маленький...»

В «Чоловічий танець»

Г «Із янголом на плечі»

